

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Педагогічний факультет

Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ТА ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА»**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Для всіх освітніх програм

Затверджено на засіданні кафедри педагогіки та
освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика
Протокол № 01 від 27 серпня 2024 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Медіаграмотність та інформаційна безпека
Викладач (-і)	Деренюк Мар'яна Петрівна
Контактний телефон викладача	0978096626
Е-mail викладача	mariana.dereniuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Вівторок 14:00-16:00
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Курс спрямований на формування у здобувачів вищої освіти навичок критичного мислення, ефективної роботи з інформацією, розпізнавання фейкових новин, маніпуляцій та інших загроз інформаційного простору. Вивчення курсу дозволяє оволодіти базовими методами аналізу медіаконтенту, принципами створення якісного інформаційного продукту, а також основами захисту персональних даних і цифрової безпеки.</p> <p>У рамках курсу розглядаються питання функціонування сучасних медіа, типи інформаційних загроз, психологічні аспекти впливу інформації на суспільство, етика в медіа та засоби захисту від кібератак. Особлива увага приділяється практичним завданням: аналізу реальних кейсів, виявленню інформаційних маніпуляцій та застосуванню цифрових інструментів для підвищення особистої інформаційної безпеки.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета курсу полягає у формуванні у здобувачів вищої освіти компетентностей, необхідних для критичного аналізу інформації, відповідального споживання медіаконтенту та ефективного застосування принципів інформаційної безпеки в професійному та повсякденному житті.</p> <p>Цілі:</p> <ul style="list-style-type: none"> – розуміння сутності медіаграмотності як ключового інструменту критичного мислення, її значення в сучасному інформаційному середовищі та зв'язку з іншими аспектами навчальної діяльності; – усвідомлення ролі інформаційної безпеки в умовах цифровізації суспільства, її значення для захисту персональних даних та забезпечення безпечної комунікації; – аналіз місця медіаграмотності та інформаційної безпеки в соціально-психологічній структурі особистості, їх впливу на прийняття рішень, розвиток компетенцій та поведінкових моделей; – засвоєння основних принципів та методів виявлення маніпулятивних технологій у медіа, ідентифікації фейкових новин та дезінформації; – розуміння механізмів функціонування сучасних медіа, особливостей їх впливу на суспільну свідомість і процес прийняття рішень у соціальному середовищі; – ознайомлення зі змістовими та процесуальними основами формування інформаційної культури, визначення основних інструментів критичного аналізу медіаконтенту; – формування навичок забезпечення цифрової безпеки: розпізнавання загроз, дотримання правил онлайн-захисту та використання технологій для мінімізації ризиків кіберзлочинів; – розвиток практичних умінь ефективного управління інформаційними потоками, створення якісного контенту та використання медіа для побудови позитивного інформаційного середовища. 	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p>Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в професійній освіті, що передбачає застосування певних теорій і методів педагогічної науки та інших наук відповідно до спеціалізації і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p>Загальні компетентності (ЗК):</p> <p>ЗК 05. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p> <p>ЗК 06. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.</p> <p>ЗК 07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p>	

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):**СК 04.** Здатність спрямовувати здобувачів освіти на прогрес і досягнення.**СК 05.** Здатність використовувати сучасні інформаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення та інтегрувати їх в освітнє середовище.**СК 06.** Здатність реалізовувати навчальні стратегії, засновані на конкретних критеріях для оцінювання навчальних досягнень.**Програмні результати навчання (ПР):****ПР 04.** Розуміти особливості комунікації, взаємодії та співпраці в міжнародному культурному та професійному контекстах.**ПР 08.** Самостійно планувати й організувати власну професійну діяльність і діяльність здобувачів освіти і підлеглих.**ПР 13.** Застосовувати у професійній діяльності сучасні дидактичні та методичні засади викладання навчальних дисциплін і обирати доцільні технології та методики в освітньому процесі.**ПР 14.** Володіти навичками стимулювання пізнавального інтересу, мотивації до навчання, професійного самовизначення та саморозвитку здобувачів освіти.**ПР 20.** Емпатійно взаємодіяти, відповідати за прийняття рішень в межах своєї компетенції, дотримуватися стандартів професійної етики.**5. Організація навчання****Обсяг навчальної дисципліни**

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс	Нормативний / вибірковий
6, 8		3, 4	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин		
	лекції	заняття	сам. робота
Тема 1. Теоретичні основи медіаграмотності.	2		4
Тема 2. Основи комунікації в інформаційному середовищі.	2		4
Тема 3. Критичне мислення та аналіз медіа.	2		4
Тема 4. Фейки, дезінформація та маніпуляція.	2		4
Тема 5. Соціальні медіа та алгоритми.	2		4
Тема 6. Інформаційна безпека та персональні дані.	2		4
Тема 1. Нормативно-правова база медіаграмотності.		2	4
Тема 2. Інформаційне суспільство та епоха медіа.		2	4
Тема 3. Маніпуляція в медіа: теорія та практика.		2	4

Тема 4. Фейки, дезінформація та інфодемії.		2	4
Тема 5. Критичне мислення у медіаграмотності.		2	4
Тема 6. Інформаційна безпека: теоретичні аспекти та практика.		2	4
Тема 7. Соціальні медіа як інструмент впливу.		2	4
Тема 8. Цифровий слід і приватність у мережі.		2	4
Тема 9. Майбутнє інформаційної культури: штучний інтелект, медіавплив та нові виклики приватності.		2	4
ЗАГ:	12	18	60

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="3">Шкали оцінювання</th> </tr> <tr> <th>університетська</th> <th>національна</th> <th>шкала ЄКТС</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>90-100</td> <td rowspan="5">зараховано</td> <td>A</td> </tr> <tr> <td>80-89</td> <td>B</td> </tr> <tr> <td>70-79</td> <td>C</td> </tr> <tr> <td>60-69</td> <td>D</td> </tr> <tr> <td>50-59</td> <td>E</td> </tr> <tr> <td>26-49</td> <td rowspan="2">не зараховано</td> <td>FX</td> </tr> <tr> <td>1-25</td> <td>F</td> </tr> </tbody> </table>	Шкали оцінювання			університетська	національна	шкала ЄКТС	90-100	зараховано	A	80-89	B	70-79	C	60-69	D	50-59	E	26-49	не зараховано	FX	1-25	F
Шкали оцінювання																							
університетська	національна	шкала ЄКТС																					
90-100	зараховано	A																					
80-89		B																					
70-79		C																					
60-69		D																					
50-59		E																					
26-49	не зараховано	FX																					
1-25		F																					
Загальна система оцінювання курсу	Система оцінювання курсу відбувається згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів, що регламентовані в університеті.																						
Вимоги до письмових робіт	Письмові роботи пропонуються у формі тестових завдань, розміщених у системі d-learn, та проєктних робіт. Терміни написання: денна форма – на парі, заочна форма – за 10 днів до сесії.																						
Практичні заняття	50 балів																						
Умови допуску до підсумкового контролю	Умовами допуску до підсумкового контролю є рейтинг 25 балів впродовж семінарських занять (письмові роботи, усні відповіді)																						
Підсумковий контроль	Форма контролю: залік Форма здачі: тестовий контроль (50 балів)																						
7. Політика навчальної дисципліни																							
Академічна доброчесність	Загальні морально-етичні принципи та правила поведінки осіб, що навчаються та працюють в університеті визначаються Кодексом честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.																						

	Внутрішнє забезпечення якості освітньої діяльності та якості освітнього процесу визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника: https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/10/Нова-редакція-Положення-про-запобігання-академічному-плагіату.pdf
Пропуски занять (відпрацювання)	Пропуски семінарських (практичних, лабораторних) занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Студент зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника: https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf
Виконання завдання пізніше встановленого терміну	Порядок та організація контролю знань студентів, зокрема, умови пропуску занять (відпрацювання) допуску до підсумкового контролю визначаються Положенням про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника: https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf
Невідповідна поведінка під час заняття	Діяти відповідно до Положення про розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника: https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/polozhennia-pro-OOP.pdf
Додаткові бали	Студент може отримати додаткові бали згідно Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника: https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf
Неформальна освіта	Визнання результатів неформальної освіти відбувається згідно Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника: https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf

8. Рекомендована література

1. Бойко С. Медіаграмотність як основа інформаційно-психологічної безпеки особистості в сучасних умовах. Український психолого-педагогічний збірник. 2015. № 6 (6). С. 18-23.
2. Горбань Ю., Олійник О. Медіаграмотність як чинник захисту інформаційного простору від ворожої дезінформації в час війни. Український інформаційний простір. 2024. № 1 (13). С. 194-205.
3. Гороховський О., Мельникова-Курганова О., Мірошниченко П., Островська Н. Фактчекінг і медіаграмотність: словник термінів. К.: ГО «Центр аналітики і розслідувань», 2020. 77 с.
4. Гуріна А. Медіаграмотність як життєво необхідна навчика в сучасному соціально-політичному та культурному просторі України. *Нова педагогічна думка*. 2017. № 4 (92). С.24-26.
5. Дібікова Ю. Медіаграмотність як компонента інформаційної безпеки в умовах гібридної війни: український контекст. *Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки*. 2024. № 2 (27). С. 67-77.
6. Дегтярьова Г. Питання формування медіаграмотності: подолання стереотипів. *Український інформаційний простір*. 2019. № 2. С. 195–206

7. Іванов В. Волошенюк О. В. Медіаосвіта та медіаграмотність. Київ: Центр вільної преси, 2012. 352 с.
8. Іванова Т. В., Іванов В. Ф. Медіаосвіта та медіаграмотність як актуальні тенденції виховання сучасної молоді. *Педагогіка і психологія*. 2013. № 2. С. 46–55.
9. Казаков Ю. Медіаграмотність сучасного фахівця як компонент професійної культури. *Вісник Черкаського університету*. 2009. № 157. С. 78-82.
10. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція). *MediaSapiens* : вебсайт. URL: <https://bit.ly/2PPBBwW>
11. Левківський К. М., Іванов В. Ф. Навчальна програма «Медіаосвіта (медіаграмотність)» (для слухачів курсів підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників). Київ, 2011. 97 с.
12. Литвиненко О. Медіаграмотність громадян у контексті гібридних воєн: приклад України. *Молодий вчений*. 2018. № 3 (55). С. 259-263.
13. Луцький М. Медіаосвіта як чинник інформаційної безпеки України. *Scientific works of National Aviation University. Series: Law Journal «Air and Space Law»*. 2023. № 1(66). С.206-213.
14. Макаренко В. Медіаграмотність у структурі формування інформаційної безпеки сучасної молоді. *Безпека життя і діяльності людини: теорія та практика*. 2022. С.109-111.
15. Марченко Г.В. Термінологічний аналіз сутності категорії «медіаграмотність». *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. 2021. № 80 (2). С. 28-33.
16. Медіаосвіта та медіаграмотність: короткий огляд / Іванов В., Волошенюк О., Кульчинська Л., Іванова Т., Мірошніченко Ю. 2-ге вид., стер. К.: АУП, ЦВП, 2012. 58 с.
17. Мурзіна О. Медіакомпетентність та медіаграмотність: сутність понять. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2021. № 4. С. 18-23.
18. Нерсесян Г. Медіаграмотність молоді—запорука протидії інформаційній агресії. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 6. С. 56-60.
19. Нечитайло Л., Курас Л., Матлюк М. Важливість медіаграмотності та медіаосвіти серед студентів вищих навчальних закладів. *Вісник науки та освіти*. 2023. №2 (8). С.475-488.
20. Онкович Г. В. Професійно орієнтована медіаосвіта у вищій школі. *Педагогіка і психологія*. 2013. № 2. С. 55–61.
21. Петрик Л. Медіаграмотність як навичка ХХІ століття. *Педагогічна освіта: Теорія і практика*. 2017. № 27. С. 100-103.
22. Реун Р. Медіаграмотність у системі вищої освіти. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум»*. 2020. Вип. 8 (164). С. 41-44.
23. Солдатенко І., Зінюк А. Медіаграмотність як складова інформаційної безпеки. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2016. № 10. С. 138-140.
24. Стаднік О., Ванюшина О., Полова Н. Проблема медіаграмотності при споживанні інформації в умовах війни: соціологічний аспект. *Epistemological studies in philosophy, social and political sciences*. 2022. № 5 (1). С. 73–79
25. Шинкар Т., Левченко Т., Дудар В. Маніпулятивні технології в аспекті інформаційної безпеки. *Society. Document. Communication. Соціум. Документ. Комунікація*. 2023. № 19. С. 270-286.

Викладач:

асистент кафедри педагогіки та
освітнього менеджменту ім. Б. Ступарика

Мар'яна ДЕРЕНЮК